

Daniel Pennac

Escriptor

Novel·lista de gran prestigi i d'una enorme acceptació popular a França, Daniel Pennac (Casablanca, 1944) ha dedicat 5 anys al seu últim llibre, 'Diari d'un cos', una novel·la en què el narrador protagonista observa el dia a dia de la fisicitat humana.

JORDI PIZARRO

“Per sobreviure cal conservar un punt lúdic”

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

Hi ha molt pocs dietaris en clau de ficció sobre la condició física de l'ésser humà.

Gairebé cap. Quan em vaig posar a escriure em va sorprendre no trobar cap referent literari sobre el cos. Fa tres o quatre dècades que vaig començar a donar voltes a aquest projecte, però vaig preferir envellir una mica per tenir una perspectiva temporal més generosa.

Així i tot, la tradició del dietari és molt rica en la literatura francesa. Hi ha exemples fascinants –Gide, Léautaud, Renard, Green–, però a grans trets sempre hi predomina l'exploració psicològica.

Fins i tot els dietaris íntims que pretenen una certa objectivitat tenen un vincle molt fort amb les emocions. L'única vegada que vaig provar de mantenir un dietari va ser quan vaig fer 19 anys. L'experiència va durar un any: rellegint el que havia escrit mesos abans em vaig començar

a sentir estúpid... *Diari d'un cos* no té res d'autobiogràfic. Normalment, en una novel·la hi predominen les parts afectives, psicològiques, antropològiques i fins i tot polítiques... De tant en tant, el cos hi fa acte de presència: passa quan els personatges s'enamoren o emmalalteixen. En el meu cas, el que a mi m'interessava era capgirar les proporcions habituals, centrar-me en el cos per fer petites pinzellades antropològiques, afectives i polítiques que ajudessin a contextualitzar socialment la veu narradora.

Hi ha dedicat cinc anys. El personatge comença a escriure el seu dietari amb 12 anys i és interromput quan en té 87, poc abans de morir. ¿El seu mètode de treball va ser cronològic?

En general sí, però de tant en tant reulava per anotar un detall en què m'havia fixat algun dia. Si un dia, caminant per un parc de París, obser-

“LA SEXUALITAT ÉS UNA FUNCIÓ CORPORAL MÉS. TÉ TANT DE PES COM LES DIGESTIONS, LES MALALTIES O LA MEMÒRIA”

vava que una colla de nens presumien de la musculatura dels braços, llavors incorporava aquest gest en algun punt del dietari.

Què en pensa de les aproximacions al cos que han fet durant aquestes dues últimes dècades autors com Hervé Guibert i Michel Houellebecq?

En el cos que mostra Guibert hi ha la sexualitat –en el seu cas, homosexual– i més endavant la malaltia. Houellebecq es fixa primer en la sexualitat individual i en la seva canalització social; més endavant observa el cos autodestruït.

En el seu llibre hi ha un equilibri entre les entrades sobre malalties, les que estan connotades sexualment, les que parlen sobre secrecions i les que estudien els sentits. El personatge ha de perdre la por a ell mateix per començar-se a acceptar.

Em fa l'efecte que la por és un dels eixos temàtics de tota la meua obra. A *Com una novel·la* (1993) em fixava en la por a la lectura, a *Mal d'escola* (2008) observava la por de l'alumne a la incomprensió. Aquí em centro en la por al propi cos i en les conseqüències que se'n deriven: sempre són terribles i catastròfiques. M'he passat bona part de la vida lluitant contra la por: la meua, però també la dels meus estudiants, quan era professor.

Tot comença amb la por a la mare. La mare del personatge és terrible! Al llarg dels anys he pogut comprovar que als alumnes amb mares difícils –mares que els detestaven– qualsevol cosa els atemoria. Al llibre, la mare obliga a mirar-se al mirall del bany al seu fill i li diu: “No t'assembles absolutament a res!” Per a ella, aquesta valoració és molt negativa. Encara bo que pot recordar les paraules del pare desaparegut: d'entrada, ell no rebutjava res, per molt estrany que fos, tot podia ser interessant.

Les descobertes sexuals són importants, a *Diari d'un cos*, però molt menors a les que molts lectors podrien esperar.

La sexualitat és una funció corporal més. Té tant de pes com les digestions, les malalties o la memòria.

La seva aproximació no és gens freudiana.

Hi ha un moment del llibre en què el narrador fa referència a l'escola psicoanalítica de Jean-Bertrand Pontalis. És un gran amic meu: un dia que ens vam trobar pel carrer li vaig dir que estava acabant *Diari d'un cos*, i això li va picar la curiositat. “¿Ja saps quants anys viurà el teu personatge?”, em va demanar. “87”, li vaig respondre, sabent que ell en té 88: “Tens l'oportunitat de ser immortal!”, vaig afegir. La seva resposta va ser extraordinària: “Quan tenia 12 o 13 anys, el meu confessor em preguntava: «Quantes vegades et toques?». Ara que en tinc gairebé 90, és l'uròleg qui vol saber les vegades... que vaig al lavabo”.

El personatge pot tenir una erecció llegint Rousseau.

És l'excitació de l'esperit, que de tant en tant es comunica amb el cos. Aquest fenomen pot arribar a passar quan escrius.

Fins i tot quan està de dol per la mort d'un amic, el seu dietarista sembla conservar alguna cosa del nen que va ser.

Per sobreviure cal conservar un punt lúdic. El meu narrador ho ha aconseguit: l'autèntic honor s'amaga a poder fer broma d'un mateix. L'humor permet observar-se a distància. És molt important.◆◆